

V. Hadis İhtisas Toplantısı: “Türkiye’de Hadis Algısı Çalıştayı,” 11-13 Kasım 2016 YOZGAT

Bu yıl beşincisi düzenlenen hadis ihtisas toplantılarının ilki uluslararası çapta Kıbrıs’ta “Hadislerin Güncel Değeri” temasıyla, ikincisi yine uluslararası nitelikte Gaziantep’te “Bedruddîn el-Aynî Sempozyumu” ismiyle, üçüncüsü Adana’da “Lisans Programlarında Hadis Eğitim ve Öğretiminin Problemleri” başlığıyla, dördüncüsü ise Bayburt’ta “Ekmelüddîn Bâbertî’nin Hadisçiliği Sempozyumu” konusuyla gerçekleştirilmiş olup nihayet bu sene “V. Hadis İhtisas Toplantısı ve Türkiye’de Hadis Algısı Çalıştayı” başlığıyla 11-13 Kasım 2016 tarihinde Yozgat’ta düzenlendi. Hadis akademisyenlerinin yanında hadis alanında lisansüstü çalışmalarda bulunan yaklaşık yüz elli kişinin katıldığı program ilk gün öğleye kadar olan protokol konuşmaları ve açılış konferansı ile başlayarak akabinde her oturumda üçer konuşmacının bulunduğu iki oturumla devam etmiştir. Çalıştayı ikinci gününde öğleden önce ikişer tebliğin yer aldığı iki oturumun ardından öğleden sonra değerlendirme oturumu ile kapanış yapıldı.

Programa saygı duruşu ve İstiklal Marşı’nın ardından Doç. Dr. Kadir Demirci’nin¹ Kur’ân-ı Kerîm tilaveti ile başlandı. Akabinde Prof. Dr. Salih Karacabey’in² ev sahibi olarak misafirleri selamlaması ile başlayan açılış ve protokol konuşmaları, Yozgat Valisi Kemal Yurtnaç ve Prof. Dr. İbrahim Hatiboğlu’nun³ kısa konuşmaları ile tamamlandı. Çalıştaya Prof. Dr. Selahattin Polat’ın⁴ “Türkiye’de Hadis Algısı” başlıklı **Açılış Konferansı** ile giriş yapıldı. Polat, sübjektif bir kavram olan algıdan, onu etkileyen faktörlerden ve medya araçları ile gerçekleştirilen algı manipülasyonundan bahsederek din algısının dünya görüşünden bağımsız olmadığından hareketle, bu büyük fotoğraf içerisinde farklı hadis algılarının nerede durduğuna bakmak gerektiğini ifade etti.

¹ Eskişehir Osmaniye Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

² Bozok Üniversitesi Rektörü.

³ Yükseköğretim Yürütme Kurulu Üyesi.

⁴ Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

İlmi görüş ayrılıklarının geleneksel toplumlarda, Osmanlı toplumunda ve günümüzde halka ne şekilde yansıdığı ve ulemâ indinde nasıl değerlendirildiği üzerinde duran Polat, bugün ilmî birçok çalışmaya halkın kolayca ulaşması ve ulemânın halkın önünde sansürlü bir şekilde her şeyi tartışıyor olmasını ciddi bir problem olarak gördüğünü beyan etti. Buradan hareketle ulemâ arasındaki İslâm geleneği ve halk içindeki İslâm geleneğini oluşturan âmiller ile ilmî faaliyetler ve toplumsal faaliyetlerin formatının net bir şekilde birbirinden ayrılması gerektiği değerlendirilmesinde bulundu. Ayrıca ilim adamlarının yaptıkları işlerin toplumdaki uzantısını takip etmesi gerektiğini, bu bağlamda yeni bir gelenek inşa etmeden mevcut geleneği çöktürerek gelenek alanının boş bırakılması durumunda o boşluğu dünya düzeninin doldurmasının kaçınılmaz olduğunu vurguladı. Sonuç olarak Polat, doğrudan doğruya halkı dini metinlerle muhatap etmenin doğru bir uygulama olmadığını bunun yerine halkı fıkıhla ve fıkıhta da mezheple yüz yüze getirmenin daha uygun bir yaklaşım olduğunu ifade ederek medya organlarına kanun zoruyla din uzmanları çalıştırma zorunluluğu getirilmesi tavsiyesinde bulundu. Polat sözlerine 'bu memleketin insanların üzerinde algı operasyonu yaptığı bir millet değil, tarihi derinliği olan İslâmî ilimler alanında dev adamlar yetiştirmiş olan bir millet' olduğunu söyleyerek son verdi.

İhtisas toplantısının **I. Oturumu** son iki ay içerisinde vefat eden hadis hocalarını anmak amacıyla **Vefeyât Oturumu** olarak Prof. Dr. Bünyamin Erul'un⁵ başkanlığında gerçekleşti. Erul, III. Hadis İhtisas Toplantısı'nda gerçekleştirilen ilk vefeyât programını hatırlatarak vefat eden hocalarımıza rahmet dualarıyla giriş yapmıştır. Bu oturumun ilk konuşmacısı olan Prof. Dr. Talat Sakallı⁶, 05 Kasım 2016 tarihinde vefat eden ve kendisinin hem arkadaşı hem talebesi olan Yrd. Doç. Dr. Şaban Çiftçi'yi anlattı. Sakallı, Şaban Hoca ile arkadaşlıklarının ortaokul yıllarında başladığını ve liseyi de birlikte Konya/Doğanhisar İmam Hatip Lisesi'nde okuduklarını, öğrencilikleri esnasında merhum hocamızın keskin zekâsı ve üstün ahlâkî özellikleri ile öğretmenlerinin dikkatini çektiğini ifade etti. Liseden sonra Şaban Hoca'nın bir süre imam hatiplik yaptığını, daha sonra ise öğretmenlik görevine geçtiğini ve bu esnada da Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesini okuduğunu söyleyen Sakallı, merhumun 28 Şubat sürecinde bütün gücüyle imam hatipler için mücadele ettiğini beyan etti. Talat Hoca, çok başarılı ve gayretli bir insan olan Çiftçi'nin 45 yaşının üzerinde iken kendisinin talebesi olarak Süleyman Demirel Üniversitesi'nde yüksek lisansa başladığını akabinde ise hemen doktora devam ettiğini belirterek 2012 yılında Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde bir süre öğretim üyesi olarak görev yapmasının ardından Pamukkale Üniversitesi İlahiyat

⁵ Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

⁶ Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

Fakültesi'nde iki yıla yakın hadis hocalığı yaptıktan sonra kanser hastalığına yakalanarak vefat ettiğini gözyaşları içerisinde anlattı.

Oturum başkanı, 18 Ekim 2016 tarihinde vefat eden Prof. Dr. İbrahim Bayraktar'ı anlatmak üzere sözü Yrd. Doç. Dr. Fuat Karabulut'a⁷ verdi. Karabulut, 1945 yılında Bayburt'ta doğan İbrahim Hoca'nın Erzurum Yüksek İslâm Enstitüsü'nde eğitim aldığını, bir süre Bayburt'ta vaizlik ve öğretmenlik yaptıktan sonra Erzurum Yüksek İslâm Enstitüsü'nde öğretim elemanı olarak görev yaptığını 2012'de ise buradan emekli olduğunu ifade etti. Merhum Bayraktar'ın Parkinson hastası olduğunu ve bu hastalığının izlerinin kendisinde bariz bir şekilde görüldüğünü söyleyen Karabulut, hastalığına rağmen hocanın bitmek tükenmek bilmeyen çalışma azminden, hadise olan aşkından, kibar ve naif bir insan olup kimseyi kırmadığından bahsetti.

Oturumun son konuşmacısı olan Prof. Dr. Enbiya Yıldırım⁸ 27 Ekim 2016 tarihinde 89 yaşında Ürdün'de vefat eden Şeyh Şu'ayb Arnaût'u anlattı. Yıldırım, çağımızın en büyük muhaddis ve muhakkiki sayılmayı hak eden Arnavut'un, memleketi İskodra/Arnavutluk'tan göç ettikleri Şam'da, babasının telkini ile küçük yaşta İslâmî ilimler tahsiline başladığını, Süleyman Kavci, Muhammed Sâlih Farfur ve Nuh Necati hoca gibi daha birçok hocadan dersler aldığını daha sonra hadislerin sıhhatine yönelik olarak tefsir ve fıkıh hocalarının eksikliklerini görmesi ve 1945-46 yıllarında başlayan tahkik rüzgârı ile o atmosferden etkilenerek bu alanda gördüğü eksiklikleri de tamamlamak niyetiyle ömrünü hadise adamaya karar verdiğini anlattı. 1959 yılında el-Mektebetü'l-İslâmiyye'de memleketlisi olan Muhammed Nâsiruddîn el-Elbânî ile aynı odada tahkik çalışmalarına başlayan Arnavut'un yaklaşık yirmi yıl burada çalışmasının ardından Müessesetü'r-Risâle'de tahkik kurumunun başına geçtiğini belirten Yıldırım, 1982'de Şam'dan Amman/Ürdün'e hicret edip orada yine aynı kurumda Elbânî'nin de içinde bulunduğu bir heyet ile tahkik çalışmalarına devam ettiğini ifade etti. Yıldırım, hocanın 320 cildi aşan esere sahip olduğunu, çalışma yöntemi ve çalışmalarının özelliklerini, en önemli ve en son çalışması ile yarım kalan çalışmalarını zikrederek hocanın Türkiye'ye olan sevgisi ile Türkiye açısından nasıl bir kıymeti hâiz olduğunu beyan ettikten sonra hoca ile alakalı bazı görselleri de katılımcılara sunarak konuşmasını tamamladı.

“Hadis Karşıtı Yaklaşımlar” başlığını taşıyan **II. Oturum**, Prof. Dr. Cemal Ağırman'ın⁹ moderatörlüğünde üç konuşmacının sunumlarıyla icra edildi. Hadis karşıtı yaklaşımlardan *Oryantalist Yaklaşımlar* başlığını Türkiye'de bu alanın uzmanlarından biri sayılabilecek Yrd. Doç. Dr. Fatma Kızıl¹⁰ ele aldı.

⁷ Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

⁸ Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

⁹ Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

¹⁰ Yalova Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Öğretim Üyesi.

Kızıl, konuyu sınırlandırarak oryantalist gruplardan akademik oryantalizm üzerinde durdu ve yaklaşımları da ortak ve ön kabuller şeklinde tanımlayarak konuyu 1980 öncesi ve sonrası şeklinde bir tasnifle sundu. Oryantalizm'in genel tarihiyle giriş yaptıktan sonra akademik oryantalizm çerçevesinde önde gelen, etkin olan isimleri ve görüşlerini dile getirdi. Filolojik yaklaşımların hâkim olduğu 1980 öncesi geleneği şekillendiren oryantalistlerin temel iddialarını; Yahudilik gibi diğer dinlerden kültürel ödünç alma, aykırılık ilkesi, sahâbenin hadis uydurması, isnad tenkidiyle metni ihmal etme, ref/geriye yansıtma şeklinde özetledi. 1980 sonrası dönemde ise Şüpheci, Revizyonist ve Mutavassıt oryantalistler şeklinde bir tasnif yaparak bunların temsilcileri ve bir takım kabullerinden bahsetti. Sonuç olarak, bir oryantalist gelenekten bahsetmenin mümkün olduğunu ifade eden Kızıl, bunu sağlayan unsurlara da değinerek oryantalistlerin çalışmalarından istifade edilebileceğini belirtti ve artık oryantalist teriminin değiştirilmesi gerektiğini iddia etti. Ayrıca onların tespitlerini alarak kendi geleneğimiz içerisinde nasıl anlamlandırabileceğimiz sorusu üzerinde düşünülmesi gerektiğini de vurgulayarak sözlerini sonlandırdı.

Oturumun ikinci tebliği olan *Modernist Yaklaşımlar* konusunu sunmak üzere Prof. Dr. Selahattin Polat'a söz verildi. Polat, modernizmi akılcılık ve bilimcilik şeklinde iki temel noktada ele alarak modernizmin İslâm dünyasına girişinin hep elitler, entelektüeller üzerinden olduğunu öne sürdü. Modernistlerin müşterek özellikleri arasında akıl ve bilimin aşırı kullanılmasının etkisiyle İslâmî nasların akıl ve bilime uydurulması ile dinin akıl ve bilim ışığında eleştirilmesi üzerinde duran Polat, burada oryantalist etkinin mevcudiyetinden bahsederek bunun neticesi olarak da hadislere karşı kriz halinde bir şüpheciliğin zuhur ettiğini dile getirdi. Polat, modernizmin hadis üzerine etkilerinin, klasik hadis usulüne yöneltilen mutlak eleştiri, hadis seçkilerindeki seçmecilik ve hadis tarihinin çarpıtılması şeklinde tezahür ettiğini ifade etti ve klasik hadis usulü yönteminin tarih boyunca hadis tenkidinde bulunabilen yegâne yöntem olduğunu söyleyerek sözlerine son verdi.

Rasyonalist Yaklaşımlar başlıklı üçüncü tebliğ sahibi Yrd. Doç. Dr. Ahmed Ürkmez¹¹, sunumunu konu ile alakalı Türkiye'de yapılan çalışmaların bir özeti şeklinde işleyerek slayt gösterisi ile gerçekleştirdi. Ürkmez rasyonalist bakış açısı ve Hint alt kıtasındaki Kur'ancı bakış açısına dikkat çekerek Kur'an'la yetinme fikri, sünnetin kaynak değeri ve bağlayıcılığı, hadislerin Kur'an'a arzı ile sünnet-vahiy ilişkisi bağlamında bilgiler verdi. Kur'an'ı tek meşru hüküm kaynağı olarak gören ve hadise ve içtihâda dayanarak hüküm vermeyi şirk sayan Kur'ancı ekolün söylemlerine yer veren Ürkmez, amaç ehl-i sünnet ekolünde olup da Şarkiyatçılara cevap vermekten sonuç Müslümanların tepki gösterip adeta İngilizler'in razı olduğu bir duruma dönüştü vurgusunu yaptı.

¹¹ Kırıkkale Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Öğretim Üyesi.

Çalıştayın **III. Oturumu** “Hadisi İstismar Eden Yaklaşımlar” başlığını taşımakta olup oturumun başkanlığını Prof. Dr. Ramazan Ayvalli¹² yürütmüştür. Ayvalli hadis tarihi ile alakalı giriş mahiyetinde bir takım bilgiler naklettikten sonra *Selefi Yaklaşımlar* konusunu sunmak üzere Prof. Dr. Enbiya Yıldırım’a söz hakkı verdi. Yıldırım, ilk olarak oturumun başlığında yer alan istismar kelimesinin isabetli olmadığı ve değiştirilmesi gerektiğini teklif ederek Müslümanların yaşadığı her yerde mevcut olan Selefi akımı, selef-i sâlihînin, özellikle ilk üç asırdakilerin ve onlara tabi olanların nasları anlama yöntemlerine dönmeyi öngören ve insanları buna davet eden yaklaşım olarak tanımladı. Özellikle çağdaş Selefiyye üzerinde durarak bazı temsilcilerini sayan Yıldırım, Muhammed Nâsiruddîn el-Elbânî’nin Selefiyye’nin önemli imamlarından biri olduğunu ifade ederek Türkiye’deki temsilcilerinden de Mehmet Emin Eren, Abdullah Yolcu ve Feyzullah Birışık’ı zikretti. Ayrıca Selefiyye’nin ülkemizde tanıtılması konusunda ciddi neşriyatların yapıldığını vurgulayan Yıldırım, Kur’ân’ın ve sünnetin özüne dönme projesinin Müslümanları Araplaştırma çabası gibi görüldüğünü iddia etti. Tebliğ sahibi, Selefiyye’nin genel özellikleri ve kabullerinden de bahsederek hadise bakışlarının genel görünümü üzerinde durdu ve Hanefi mezhebine bakış açılarını değerlendirdi. Nihayetinde çağdaş Selefilik’in naslara dönme çağrısı, kulluğun bilinçli yapılması ve taklidin kalkması noktasında önemli bir işlev yürüttüğünü dile getiren Yıldırım, söylemdeki netlik ve kendini hakikatin merkezi görmesi noktasında ümmet açısından kırılmaya ve tefrikaya yol açtığını ve özellikle cihadist Selefilik’in ülkemizin güvenliği açısından bir tehlike oluşturduğunu, kelama ve tasavvufa karşı aşırı tutum sergilendiklerini ifade ederek bunlara karşı alınabilecek önlemlerle sözlerine son verdi.

Oturumun diğer bir konusu olan *Ehil Olmayanların Hadis Kullanımı* başlığını ele alan Prof. Dr. Mahmut Yeşil¹³, tercüme yapılarak ehil olmayanlara bunların ulaştırılması ve bu insanlara her türlü hadisleri sunmanın uygun bir yaklaşım olmadığını, Hz. Peygamber’in (s.a.v.) ve sahâbenin uygulamalarından örnekler vererek izah etti. Akabinde Yeşil, ehliyet sahibi olmayı, her Müslümanın Hz. Peygamber’in (s.a.v.) sözlerini okumak ve anlamakla mükellefiyeti ve hadislerden hüküm çıkarma noktasında sahip olunması gereken yeterlilik bağlamında değerlendirerek Müslümanları ehil olmamaları açısından sade Müslüman, başka alanda ihtisas sahibi olan bireyler, ilahiyat ve hadis alanında çalışanlar ve tasavvuf ehli olmak üzere guruplara ayırarak bu zümrelerin hadislere yaklaşımı noktasındaki durumlarından ve yanlışlarından bahsetti. Konuşmacı, günümüzde takibi mümkün olmayacak kadar çok yapılan hadis neşriyatlarının kontrol altına alınması ve ilahiyatlarda yetiştirilen talebelerin

¹² Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Emekli Öğretim Üyesi.

¹³ Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

bu alanda ehliyet kesp ederek mezun edilmeleri gerektiğini vurgulayarak tebliğini tamamladı.

Günün son oturumunun son konuşmacısı olarak *Şii Yaklaşımlar* adlı tebliğini sunmak üzere Doç. Dr. Abdullah Ünalın¹⁴ söze başladı. Ünalın, Şii fırkanın Sıffin Savaşın'dan itibaren gündemde olduğunu, İmam Câfer-i Sâdık'a kadar Şia ile Ehl-i sünnet arasında farklı görüşler olmakla birlikte herhangi bir problemin söz konusu olmadığını, Câfer-i Sâdık'tan sonra fikirlerinin yön değiştirmiş olup on birinci imam Hasen el-Askerî'nin ölümünden sonra ise Şia'nın Ehl-i sünnete karşı bir ekol haline geldiğini beyan etti. Şia'nın esaslarından bahsederek sahâbeyi zâlim ve küffâr saydıklarını söyleyen Ünalın, Şia'nın sahâbeyi devreden çıkararak yaklaşımlarının arkasında nübüvveti zedeleme çabalarının olduğunu iddia etti. Ünalın, Şia'ya ait imâmet, gaybet, Mehdî el-Muntazar, takiyye gibi mefhumların mahiyetini ele aldı, Şia'yı İslâmî/dinî bir mezhep olarak görmeyerek Ehl-i sünnetin günümüzdeki en büyük tehlikesi ve Ortadoğu'nun fitnelerinin temel sebebi olarak değerlendirdi. Sonuç olarak tebliği, Şia'yı bir terör örgütü olarak telakki ettiğini ve bunların hadise bakış açılarının ise Ehl-i sünnetten oldukça farklı ve bozuk olduğunu serdetti.

Çalıştayın ikinci gününde "Hadis Öğretiminde Muhteva" başlıklı **IV. Oturumuna** Prof. Dr. Ahmet Yücel¹⁵ moderatörlük yaptı. Konuya giriş mahiyetinde Yücel, hadis öğretiminin günümüze kadarki tarihsel sürecini örneklerle özetledi. Ardından *Lisans Düzeyinde Hadis Derslerinin Muhtevası* anlatmak üzere sözü Yrd. Doç. Dr. Orhan Yılmaz'a¹⁶ bıraktı. Yılmaz, İlahiyat Fakülteleri'ndeki zorunlu ve seçmeli hadis derslerinin müfredatta nasıl ve kaç saat olarak yer aldığını anlattıktan sonra hadis derslerinin İlahiyat Fakülteleri'nde hangi isimlerde ne kadar süre okutulduğu, muhtevasında hangi konulara ağırlık verildiğine değindi. Hadis usulü ve metinlerinin anlatıldığı derslerde dersin hocasının kendi yöntem ve usulüne göre dersi işlediği bunun neticesi olarak da hadis ve sünnet konusunda farklı yaklaşımların ortaya çıktığı ve öğrencinin ortak usul ve hadis bilgisinden yoksun olduğunu vurgulayan Yılmaz, müşterek hadis kültürüne sahip öğrencilerin yetiştirilmesi için İlahiyat Fakülteleri'nde okutulacak olan kaynakların, bir komisyon tarafından hazırlanması önerisinde bulundu. Tebliğin sonunda Hadis Usulü ve Tarihi eserleri kaleme almış olan oturum başkanı Yücel, Türkçe yazılan usul kitaplarının İbnü's-Salâh sonrası eserlere dayandığını aslında usulle ilgili kavram ve kuralları tarihi süreç içerisinde inceleyerek konuları işlemenin daha münasip olduğunu belirtmekle birlikte lisans düzeyinde bunun tam anlamıyla imkân dâhilinde olmadığını ifade ederek kitapların ve derslerin basitleştirilmesinin yanlış olduğuna ve öğrenciyi çalıştırmak gerektiğine dikkat çekti.

¹⁴ Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

¹⁵ 29 Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

¹⁶ Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

Oturumun son konuşmacısı olan Prof. Dr. Seyit Avcı¹⁷ *Lisansüstü Düzeyde Hadis Derslerinin Muhtevaları* konusunu ele aldı. Tebliğci, hadis kitapları ve yazarları hakkında bir takım istatistiklerden bahsederek bunları değerlendirdi ve eserlerdeki muhteva yetersizliği iddialarına, kitaplardaki araştırma eksikliği, tarafgirlik, ciddiyetsizlik, tercüme hataları ve tahrif eleştirilerine cevaplar verdi. Ayrıca Avcı, lisans ve lisansüstü düzeyde hadis sıhhat tartışmalarının aşılamadığı kanaatini belirterek ilim amel münasebeti ve önemine vurgu yaparak sözlerini tamamladı. Oturumun sonunda birçok katılımcı müzakerede bulunarak bir takım eleştiriler yaptı ve konuşmacı hocaların tebliğlerini tamamlamayı mahiyette katkılarda bulundu.

Programın **V. Oturumu** “Hadis Öğretim Metotları” başlığını taşımakta olup Prof. Dr. İsmail Hakkı Ünal¹⁸ tarafından yönetildi. Ünal önceki oturumlarda söz konusu olan bazı mevzular hakkındaki kanaatlerini ifade ederek sözü, *Lisans Düzeyinde Hadis Öğretim Metotlarını* anlatmak üzere Doç. Dr. Habil Nazlıgül’e¹⁹ bıraktı. Nazlıgül, öğrencilere öğretilen bilgilerin onların hayatında bir karşılığının olup olmadığına dikkat edilmesi ve bu bağlamda usul konuları bittikten sonra bu bilgileri kullanmalarına imkân vermek amacıyla karşılığında not tahakkuk ettirerek ödevler verilmesi gerektiğini açıkladı. Ayrıca her dönemde öğrencilere belirli sayıda hadislerin ezberletilmesinin son derece elzem olduğuna ve okutulan hadis metinlerinin seçmeci tarzda değil birçok meseleyi kapsayıcı olması gerektiğine dikkat çeken konuşmacı, sosyal medyada dolaşan hadislere karşı da öğrencilerde bir farkındalık ve bilinç oluşturulması gerektiğini söyledi. Nazlıgül, ders döneminin sonunda öğrencilere ders ile alakalı kanaatlerini almak üzere anket yapılmasının dersin hocası açısından istifadeli olacağını beyan ederek sınavları test yapmanın dezavantajlarından bahsetti. Buna ek olarak özel okuma ve teşvik grupları oluşturarak öğrencilerle ilgilenmenin önemine vurgu yaptı ve hadis ve sünnete dair yorumlarda orta yolu tercih etmenin hadis ehline daha yakışan bir tavır olduğunu söyleyerek sözlerine son verdi.

Lisansüstü Düzeyde Hadis Öğretiminde Metodu konulu tebliğini arz etmek üzere Prof. Dr. Mehmet Özşenel²⁰ söze başladı. Özşenel, yüksek lisans, doktora döneminde birbirini tamamlayıcı dersler konulması, ders döneminde temel kaynaklardan bazılarının baştan sona bitirilmesi, tahkik çalışmalarının öğretileceği derslerin konulması ve öğrencilere mutlaka bir yazma eserin tanıtımının yaptırılması gerektiğine işaret etti. Ayrıca araştırma teknikleri dersinin çok önemli olduğunu vurgulayan Özşenel, öğrencinin kaynakları nasıl kullanacağını uygulamalı olarak göstermenin lüzumuna değinerek tebliğini tamamladı.

¹⁷ Ömer Halisdemir Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dekanı.

¹⁸ Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı.

¹⁹ Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

²⁰ Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

Sunumun sonunda katılımcı hocaların tebliğler ile alakalı görüşlerine yer verilerek oturum kapatıldı.

Değerlendirme Oturumuna başkanlık etmek üzere fıkıh anabilim dalında doktora bulunan Prof. Dr. Nihat Dalgın²¹ sahneye davet edildi. Dalgın, bu yılki hadis ihtisas toplantısına ev sahipliği yapan ve kendisini programa davet eden Prof. Dr. Salih Karacabey'e teşekkürlerini arz ederek sözü kendisine bıraktı. Karacabey, tebliğci hocaların bazı eksikliklerinin, kendilerine bilginin geç ulaştırılmasından kaynaklandığını, bunun da kendisi sebebiyle olduğunu ifade ederek bu açıdan yapılan tenkitlerin hepsini üzerine aldığını beyan etti. Sayın Rektör, yetiştirdiğimiz öğrencilerin alana çıktığında ne yaptıklarına bakmak ve ona göre kendimize yön vermek zorundayız diyerek ideal insan yetiştirmenin önemine vurgu yaptı.

Daha sonra geçtiğimiz iki günün değerlendirmesini yapmak üzere mikrofonu alan Yrd. Doç. Dr. Ayşe Gültekin²², İlahiyat Fakülteleri'ne çok fazla öğrenci alınmasının öğrenci kalitesini düşürdüğü, müfredatlarda hadis tarihi dersinin olmamasının büyük bir eksiklik olduğu, hadiste metin tenkidinin ortak kriterlerinin belirlenmesi için çalışmalar yapılması gerektiği, lisansüstü programlarına öğrencilerin bölüm olarak alınmasının ihtisaslaşma noktasında sıkıntı doğurduğu ve bu toplantıların hocalarla tanışmak için büyük bir öneme sahip olduğu gibi mevzular üzerinde durmasının ardından programın hazırlanmasında emeği geçen herkese teşekkürlerini ileterek sözlerine son verdi.

Bayan katılımcılar adına değerlendirmede bulunan Gültekin'den sonra söz Prof. Dr. Ahmet Yıldırım'a²³ verildi. Yıldırım, programın organizasyonundan çok memnun kaldıklarını ifade ederek sözlerine başladı ve oturumlardaki bazı tebliğlerin iyi hazırlanmamış olduğuna, bir takım tebliğlerde abartılı ve ilzam edici sözlerin bulunduğu dikkat çekerek Türkiye'deki mevcut hadis birikiminden yeteri kadar istifade edilmediğine, bunun tesisi için kolektif çalışmaların yapılması gerektiği ile yapılan çalışmaların alana katkı sağlayacak şekilde seçilmesinin önemli olduğuna temas ederek değerlendirmesini tamamladı. Son olarak oturum başkanı Dalgın, Temel İslâm Bilimleri'nden hadis, tefsir ve fıkıh münasebetine dair birtakım meselelere değinerek programın bu aşamasında teşrif eden Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanı Bekir Bozdağ'a mikrofonu bıraktı. Sayın Bakan, bu kadar ilim adamını Yozgat'ta görmekten duyduğu sevinci dile getirdi ve böyle bir birliktelikle Yozgat'ı şereflendirdikleri için katılımcıların her birine şükranlarını ileterek sözlerine başladı. Bozdağ, Kur'an ve sünneti gölgede bırakan bir ümmetin zuhur ettiği şu dönemde bu kaynakları en iyi bilen siz ilim adamlarına çok ihtiyacımız var diyerek ilahiyatçılardan çok büyük beklentilerinin olduğunu ifade etti. Herkesin görevini çok

²¹ Sinop Üniversitesi Rektörü.

²² Uşak Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Öğretim Üyesi.

²³ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Öğretim Üyesi.

iyi yaptığı takdirde ülkemizin çok iyi bir yere taşınacağını söyleyen Bozdağ, mevcut terörist yapılarla karşı çözümün doğru İslâm anlayışı olduğuna, bunun da İslâm âlimleri tarafından tesis edileceğine dikkat çekti.

İki gün boyunca devam eden ve birçok hadisçinin bir araya gelerek tanışma fırsatı bulduğu ihtisas toplantısı, Sayın Bakan Bekir Bozdağ'ın konuşması ile sona ermiş ve ardından Yozgat'ın birkaç tarihî mekânını tanıtmak amacıyla düzenlenen kısa bir gezi programı ile bu birliktelik hitama ermiştir. Programdan kısa bir zaman önce vefat eden hadis hocalarının anıldığı ve kendilerine duaların edildiği vefeyât bölümü, bundan sonraki ihtisas toplantılarında Arap dünyasında ve Türkiye'de vefat eden âlimlerimizin yâd edilmesi için bir geleceğe dönüşmesine vesile olmuştur. Türkiye'de hadis algısı konusunun şemsiye başlıklarının ayrıntıya girilmeden genel hatlarıyla ele alındığı çalıştayda mevzular hakkında giriş mahiyetinde bilgilere sahip olunmuştur. Hadis eğitim metot ve muhtevasının işlendiği oturumlarda ise tebliğci ve müzakereci hocaların tecrübeleri katılımcılar için son derece istifadeli olmuştur.

İhtisas toplantılarından beklentinin, hadis alanı ile alakalı çalışma yapanların tanınması, yaptıkları çalışmalardan haberdar olunması, alanda görülen bazı eksiklikler ve problemlere çözümler üretilmesi ve ileriye dönük olarak yapılabilecek kolektif çalışmalara zemin hazırlayacak tekliflerin değerlendirilmesi doğrultusunda olduğu söylenebilir. Bunun yanında ilmî birtakım meselelerinde ele alınarak her seviyeden katılımcıya hitap eden sunumların gerçekleştirilmesi arzu edilmektedir. Ancak bu noktada programda görülebilecek eksikliklerin basılacak olan sempozyum kitabında giderilebilmesi de imkan dahilindedir.

Bundan sonraki yıllarda da devam edecek olan hadis anabilim dalı ihtisas toplantılarının bu seneki durağı Yozgat'ta iki gün boyunca devam eden ihtisas toplantısı, ilk gün öğleye kadar akademisyen, öğrenci ve halkın katılımıyla Bozok Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilmiş olup öğleden sonraki oturumlarda akademisyen ve öğrencilerin ağırlıkta olduğu görülmüştür. Daha geniş müzakerelere yer verilen ikinci günün oturumları ise yalnızca akademisyenlerin katılımıyla misafirlerin konakladığı Safa Sorgun Thermal Hotel'in konferans salonunda gerçekleştirilmiştir. Bilhassa akademik hayata yeni başlayan genç araştırmacılar için istifadeli geçen programda tebliğci hocalarımızın sunumları, müzakerecilerin eleştirileri ve tamamlayıcı mahiyette verdikleri bilgiler ufuk açıcı olup bazı hocaların sonraki programların muhtevasına yönelik teklifleri ilgililerce dikkate alınmıştır. Bu sene Yozgat'ta gerçekleştirilen ihtisas toplantısının ilerisi için hayırlara vesile olmasını temenni eder, programa katkıları bulunan bütün hocalarımıza ve emeği geçen herkese teşekkür ederim.

Safiye İNCEYILMAZ, Arş. Gör.,

Bozok Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Hadis, YOZGAT